

กระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ Process of participate to reducing the problem of Inequality and poverty under the government provincial welfare store policy.

ภาสกรณ์ วัฒนพฤกษ์¹, ดวงรัตน์ เหลืองอ่อน², ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม³, และกนก พานทอง⁴
Pasakorn Watanapruk¹, Duangrat Luangon², Piyathip Pradujprom³, and Kanok Panthong⁴

¹ผู้อำนวยการด้านความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการบริษัทไทยออยล์จำกัด (มหาชน)

²เจ้าหน้าที่ หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

^{3,4}อาจารย์ ประจำหน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Manufacturing Operational Excellence Specialist Thai oil public company limited

²Officer of Cognitive Science and Innovative Research Unit (CSIRU), College of Research Methodology
and Cognitive Science, Burapha University

^{3,4}Lecturer from the Cognitive Science and Innovative Research Unit (CSIRU), College of Research Methodology
and Cognitive Science Burapha University

Corresponding Author Email: kanok1459@gmail.com

Received: 22 February 2021

Revised: 1 May 2021

Accepted: 4 May 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี และ 2. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์แบบไม่มีส่วนร่วม บันทึกเสียง และจดบันทึกข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 คน คือกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี กลุ่มผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ และกลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้ นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินการร้านสวัสดิการแห่งรัฐในการประเมินผลการดำเนินการติดตามการดำเนินงาน รับข้อร้องเรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนจากผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ส่วนผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ มีส่วนร่วมในการเสียสละในการพัฒนาการดำเนินงาน รวมทั้งการลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจสมัครเป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ส่วนผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐโดยส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการของร้านสวัสดิการแห่งรัฐ มีเฉพาะส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าตามที่ตนเองต้องการ ตามวงเงินที่ได้รับมาในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และ 2) ปัญหาการมีส่วนร่วม จะมีปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงแรก ๆ ของโครงการเรื่องการขายสินค้าที่แพง การปฏิบัติที่แตกต่างกับนโยบายของร้านสวัสดิการแห่งรัฐตามที่รัฐบาลให้นโยบายมามีปัญหาข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงแรก ๆ และปัญหาความต้องการของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีความต้องการให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐตอบสนองความต้องการได้มากขึ้น

คำสำคัญ: ร้านสวัสดิการแห่งรัฐ, บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, ความเหลื่อมล้ำ

Abstract

The purposes of this research were 1. To study the process of participate to reducing Inequality and poverty of welfare card holder under the government provincial welfare store policy in Chonuri Province. 2. To study problem process of participate to reducing Inequality and poverty of welfare card holder under the government provincial welfare store policy in Chonuri Province. This research was used qualitative research as Phenomenological approach (Creswell, 1998) Data were collected by in-depth interviews, Observations without participation, recording and taking notes from 3 group contributors with open-end questionnaire. Totally 35 persons. There are government officials involved with the Provincial Welfare Store in Chonburi, Provincial Welfare Store owner and province welfare card holders. Samples selecting by purposive sampling There are government officials who are involved in the provincial welfare store, Provincial Welfare Store owners, Provincial welfare card holders with purposive sampling selection Data collected from in-depth interviews were analyzed by content analysis. The result are 1) The process of participate to reducing the problem of Inequality and poverty under the government provincial welfare store policy in chonburi province. Government officials involved with the Provincial Welfare Store to participate in operating a provincial welfare store in performance assessments, To follow up operations, To receive complaints and to reduce inequality and poverty of welfare card holder. The provincial Welfare Store owner contribute to sacrifice in the development of operations. Including taking action on the decision to apply for a provincial welfare store. The welfare card holder most of them do not participate in the operation of the provincial welfare store. The welfare card holder only participate in the decision to buy the products that they want and according to the amount received in benefit the welfare card. 2) The participation problems will be an early complaint from the welfare card holder. Example the project about selling expensive products, The practices that difference from the policy of the provincial welfare store as not follow the government's policy. There is a crash problem. And an opportunity to use the welfare card in the early project. The problem of needs of the welfare card holder. they are need for the welfare card to meet more needs of them.

Keywords: Provincial Welfare Store, Welfare Card, Inequality

บทนำ

ความยากจนเป็นสาเหตุการเสียชีวิต 1 ใน 3 ของคนทั่วโลก ผลมาจากการขาดแคลนปัจจัยในการดำรงชีวิต (ชูจิต ชายทวีป, 2560, น.189) องค์การสหประชาชาติจึงกำหนดให้วันที่ 17 ตุลาคมของทุกปีเป็น “วันขจัดความยากจนสากล (International Day for The Eradication of Poverty)” เป็นโครงการเป้าหมายในการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Millennium Development Goals: MDGs) (United Nations Thailand, 2015, p. 3) เพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยมีเป้าหมายเดินหน้านับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) (Pablos, Cavanaugh, & Ly, 2016, p.15) ดังที่กล่าวมาความยากจน (Poverty) ก็เป็นปัญหาของสังคมไทยมาช้านาน (ธนพล สราญจิตร, 2558, น.12) ซึ่งดูได้จากประชาชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ซื้อสิ่งของที่จำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การเข้าถึงการรักษาโรค และที่อยู่อาศัย (Hansen et al., 2019, p. 28) ผลจากปัญหาความยากจนเกิดเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม (Social Inequality) (Mirza, Richter, Van Nes, & Scheffer, 2019, p.225) ที่เกิดมาจากความแตกต่างทางด้านฐานะ ความเป็นอยู่ ทั้งด้านรายได้ ทรัพย์สิน

(Mushtaq, Bruneau , 2019, p.1) และความไม่เท่าเทียมกันด้านโอกาสการเข้าถึงทรัพยากร และบริการทางสังคม หรือบริการจากทางภาครัฐ (กมลพร กัลยาณมิตร, 2559, น.219)

จากข้อมูลปี 2560 ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสังคมไทย วัดด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient Index: Gini) (Ravallion, & Chen, 2019, p.1) ตามมาตรฐานของธนาคารโลก พบว่าค่าดัชนี Gini ด้านรายได้ของประชากรในประเทศไทย มีค่าเป็น 0.453 หรือ 45.3% สามารถอธิบายได้ว่าความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ยังมีค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และแนวโน้มของสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่รัฐบาลมี “นโยบายประชารัฐ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งนโยบายประชารัฐเริ่มมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในรัฐบาลปัจจุบัน โดยมีการบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2579) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2564) ที่รัฐบาลได้กำหนดให้มีนโยบาย (Policy) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจน มีการจัดตั้งเป็นสำนักงานบูรณาการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจน อยู่ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) เกิดเป็นนโยบาย “ประชารัฐ” เป็นโครงการร้านธงฟ้าเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เป็นโครงการที่รัฐบาลช่วยเหลือทางด้านสังคม (Social Assistance) ด้วยการมอบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับผู้ไม่มีรายได้ และผู้ที่มีรายได้ไม่ถึง 100,000 บาทต่อปี ให้กับประชากรประมาณ 11.6 ล้านคนทั่วประเทศ ให้สามารถเข้าถึงสินค้าอุปโภค และบริโภค โดยใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐอุดหนุนซื้อตามสิทธิเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากร้านธงฟ้าเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

จากนโยบายประชารัฐเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่รัฐบาลช่วยเหลือโดยจัดให้มีร้านธงฟ้าเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ร้านสวัสดิการแห่งรัฐ (Provincial Welfare Store)” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน สำหรับนำมาใช้ขับเคลื่อนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของประเทศไทยในปัจจุบัน (ธันภัทร โคตรสิงห์, 2560, น.177) ร้านสวัสดิการแห่งรัฐ (Provincial Welfare Store) เป็นสวัสดิการที่ตรงจุด สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน โดยจัดให้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับคนจนทั่วประเทศ สามารถอุดหนุนสินค้าอุปโภค บริโภค ตามวงเงินที่กระทรวงการคลังจัดสรรให้ในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นการช่วยลดปัญหาความยากจน และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของผู้ที่มีรายได้น้อย ให้เข้าถึงสวัสดิการที่รัฐบาลช่วยเหลือทางด้านสังคม (Social Assistance) ซึ่งแนวทางร้านสวัสดิการแห่งรัฐ จุดเด่นคือ อยู่ในชุมชนใกล้ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค ทำให้สะดวกในการใช้บริการ และมีราคาย่อมเยา จึงตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี (สมพล พงษ์หัว, 2561, น.145)

ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบาย “ประชารัฐ” ของรัฐบาล ในการลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความสำคัญในการร่วมมือในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ภายใต้นโยบาย “ร้านสวัสดิการแห่งรัฐ (Provincial Welfare Store)” และเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เข้าเป้าตามนโยบายของรัฐบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการจัดตั้งร้านสวัสดิการแห่งรัฐขึ้นมา จึงมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี ว่ามีการสานพลังประชารัฐ ภาคประชาชนคือผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ภาคเอกชนคือผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ภาครัฐคือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ว่ามีกระบวนการมีส่วนร่วมกันอย่างไร และมีปัญหาในกระบวนการมีส่วนร่วมอะไรบ้าง ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ โดยทำการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological approach) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงนโยบายประชารัฐ และร้านสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological approach) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ กลุ่มผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ และกลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรีจำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้าเป็นผู้ที่ทำงานในกรมการค้าภายใน ที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องร้านสวัสดิการแห่งรัฐอย่างน้อย 2 ปี กลุ่มผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้าเป็นผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐที่มีการติดตั้งเครื่องรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Capture: EDC) ประกอบมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี และกลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้าต้องมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐใช้งานมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี ตามเกณฑ์จำนวนของผู้ให้ข้อมูลชั้นต่ำ (Nastasi & Schensul, 2005, p.177) เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งตัวอย่างได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อตรวจสอบกระบวนการมีส่วนร่วม และปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กับกลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ 35 คน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม และปัญหา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-End Questionnaires)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือเป็นข้อมูล การมีส่วนร่วม และปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาที่ได้ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการกลั่นเอาความหมายของปรากฏการณ์จากเนื้อหาของปรากฏการณ์ ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล และความหมายจากปรากฏการณ์โดยทั่วไป เรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม และปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐเป็นประเด็นหลัก ในรูปลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ทางภาครัฐมีกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหาร และการประเมินผลโครงการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ โดยกระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้จัดหาร้านค้าตามคุณสมบัติ หรือตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้นจะส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบหลักฐานว่าครบถ้วนสมบูรณ์ตามข้อกำหนดของกระทรวง เมื่ออนุมัติในหลักการแล้วจึงส่งเรื่องไปยังธนาคารกรุงไทยเพื่อทำการติดตั้งเครื่องอีทีซี ใช้เป็นเครื่องมือในการรูดจ่ายเงินด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งทางกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ติดต่อกับกลุ่มโรงงาน บริษัทใหญ่ ๆ ให้สนับสนุนในการส่งสินค้า และจัดหาสินค้ามากระจายให้กับร้านสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้รับการอนุมัติ และร้านสวัสดิการแห่งรัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ใช้เป็นช่องทางกระจายสินค้าเมื่อมีสถานการณ์สินค้าเกษตรล้นตลาด เช่น ลำไยล้นตลาด ก็จะกระจายลำไยจากภาคเหนือ ลงสู่เครือข่ายภาคใต้ เป็นช่องทางการระบายสินค้าสินค้าโปรโมชันเช่น ขมิ้นไช้ไกรราคาถูกให้กับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยเหลือผู้เลี้ยงไก่ไข่ หรือกรรมการค้าภายในจะช่วยเหลือเกษตรกรอื่น ๆ ก็จะใช้ร้านสวัสดิการแห่งรัฐเป็นที่ระบายสินค้าเกษตร ซึ่งกระทรวงพาณิชย์จะมีสมาชิก BIT Club ที่มีส่วนร่วมจากผู้ประกอบธุรกิจค้าส่งในการแบ่งปันสินค้าราคาถูกให้กับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงพาณิชย์เป็นที่ปรึกษา และมีอยู่ทุกจังหวัดช่วยให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านกระทรวงการคลังจะมีหน้าที่เติมเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยสามารถเลือกร้านที่ตนเองชอบ หรือตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ร้านสวัสดิการแห่งรัฐที่ขายสินค้าในราคาถูกได้อย่างอิสระ เมื่อมีการเงินรูดซื้อสินค้าที่ร้านสวัสดิการแห่งรัฐที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทยก็มีส่วนร่วมในการโอนเงินเข้าบัญชีผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐภายใน 3 วัน

ทางด้านผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินการ รวมทั้งลงมือปฏิบัติจากการที่ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐ จากเดิมที่เป็นร้านโชห่วยธรรมดาไม่มีการพัฒนาหรือฝึกอบรม ไม่มีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อแข่งขันกับร้านสะดวกซื้อทั่ว ๆ ไป เมื่อสมัครเป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐแล้ว ทางพาณิชย์จังหวัดหรือกรรมการค้าภายใน ก็จะพาไปดูงานที่ร้านค้าตัวอย่าง หรือร้านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นร้านดีเด่นประจำอำเภอ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาและปรับปรุงร้านของตนเองให้เป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐที่มีมาตรฐานในการขายสินค้าแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐในการบริหารจัดการกับทางภาครัฐ โดยทางกรรมการค้าภายในจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่าน Line กลุ่มเป็นระยะ เพื่อประชาสัมพันธ์งานจากกรรมการค้าภายในไปยังพาณิชย์จังหวัด ส่งต่อไปยังผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละจังหวัด รวมทั้งร้านสวัสดิการแห่งรัฐในเขตกทม. เมื่อมีหลักเกณฑ์หลักการอะไร ที่จะช่วยเหลือร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ก็จะสามารถประชาสัมพันธ์ผ่าน Line กลุ่มได้ โดยผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐสามารถคุยกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง โดยเจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด และกรรมการค้าภายในจะมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และรับข้อร้องเรียนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการให้คำปรึกษาช่วยปรับปรุงร้านสวัสดิการแห่งรัฐ แล้วก็ยังรับสมัครอยู่เรื่อย ๆ ทำให้ร้านสวัสดิการแห่งรัฐพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทำให้ร้านมีรายได้เพิ่ม ดังข้อความคัดสรร ต่อไปนี้

“เนื่องจากเป็นสมาคมขายสินค้าอุปโภคบริโภคอยู่แล้ว เมื่อทางรัฐประกาศให้สมัครเป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐจึงเข้าร่วมเลย” มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติ

“ได้เข้าร่วมอบรมการใช้เครื่อง EDC และเรื่องภาษี” มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเสียสละ

“หลังจากที่เราเข้าร่วมโครงการแล้วยอดขายเราเพิ่มขึ้น ถ้าไม่มีตรงนี้เราก็ต้องปิดตัวไปเหมือนกัน” มีส่วนร่วมในการแบ่งปัน มีผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

“มีสมาชิกกลุ่มง่าอยู่แล้วในชลบุรีประมาณสี่ร้อยกว่าร้าน มีปัญหาอะไรก็จะโทรคุยกัน มีกลุ่ม Line คุยกันค่ะ” มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

ทางด้านผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในบางพื้นที่ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการรับรู้ในครั้งแรก เนื่องจากบ้านอยู่ในชนบทลึก ๆ ไม่มีโอกาสเข้ามายังอำเภอ คนที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐส่วนมากรับรู้จากโซเชียล บางคนไม่มีสมาร์ตโฟนใช้โทรศัพท์ธรรมดาจึง

เข้าไม่ถึง ดังนั้นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะมีก็เฉพาะได้เข้าอบรมอาชีพหนึ่งวันเพื่อเพิ่มพูนเงินในบัตรเฉพาะบางคน ดังข้อความคัดสรร ต่อไปนี้

“ก็ไม่นะ ไม่ได้แจ้งอะไรเลย ไม่ได้ร่วมกิจกรรมอะไรเลย” ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

“ไม่เพราะไปไหนไม่ได้ เป็นโรคหัวใจ ไม่ได้ออกมาข้างนอก” ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนา

“ก็มีเข้าอบรมอีตอนที่ได้บัตรปีแรก ๆ เท่านั้น” ไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และประเมินผล

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ทางภาครัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ จะมีปัญหาเรื่องการร้องเรียนจากผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในช่วงแรก ๆ ของโครงการ ที่ต้องออกไปตรวจเรื่องที่ถูกร้องเรียน มีทั้งเรื่องจริงบ้างไม่จริงบ้าง ก็จะมีเรื่องการขายสินค้าที่แพง การไม่ปฏิบัติตามนโยบายตามข้อกำหนด และมีการตรวจติดตามคุณภาพของสินค้าที่จำหน่ายให้เป็นไปตามมาตรฐาน จะมีอุปสรรคเรื่องการใช้งบสวัสดิการแห่งรัฐอุดหนุน จากเครื่องอีทีซีอยู่บ้าง ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ชาวบ้านไม่เคยใช้ มีการลดสินค้าทุกต้นเดือน วันที่ 1-5 มากเกินไปเป็นพิเศษทำให้ต้องรอคิว และเครื่องทำงานช้าเนื่องจากมีร้านละเครื่อง และมีปัญหาร้านค้าที่ไม่อยากร่วมในครั้งแรก ๆ เมื่อเห็นร้านข้างๆ ขายดีก็เข้ามาสมัครเป็นร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ส่วนปัญหาจากการใช้เงิน การเบิกเงินจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะไม่มีปัญหา และไม่มีปัญหาการซื้อสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ดังข้อความคัดสรรต่อไปนี้

“บางทีพอมาใช้เครื่องรูดบัตร มันต้องกดเลขบัตรหัส เช่นผู้สูงอายุใช้ไม่เป็นในครั้งแรก ๆ” เป็นปัญหาข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

“ปัญหาการเบิกเงินไม่มีค่ะ เงินจะโอนเข้าบัญชีภายในสองวันทำการ ถ้าเป็นวันศุกร์ วันจันทร์อีกสองวันก็จะโอนเข้ามา ไม่มีปัญหาหรอกค่ะ” ไม่มีปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ

ส่วนปัญหาของผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ จะมีปัญหาเรื่องการรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่บ้าง แต่จะเป็นในช่วงแรกๆ หรือในวันแรก ๆ ของเดือน ส่วนปัญหาการเบิกเงินไม่มี ดังข้อความคัดสรร ต่อไปนี้

“ไม่มีปัญหาอะ แต่มีอยู่ช่วงแรก ๆ แอปจะลิงก์กับเบอร์โทรศัพท์ บางทีเราต้องใช้เบอร์ส่วนตัวติดตัวไปใช้งานข้างนอก จึงต้องแยกใช้อีกเบอร์เฉพาะแอปเงิน” ไม่มีปัญหาข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

“เนื่องจากลูกค้าจะมาในช่วงวันที่ 1-5 กันเยอะ ทำให้ตั้งข้อมูลลูกค้าได้ช้า ลูกค้าต้องรอนานขึ้น และมีเครื่องเดียวต้องรอทำให้ลูกค้าไม่เข้าใจ” เป็นปัญหาข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

“ไม่มีปัญหา และไม่มีปัญหาเรื่องเงินเข้าบัญชี” ไม่มีปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ

ทางด้านผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่มีปัญหาการใช้เงิน หรือการเบิกเงินจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแต่อย่างใด แต่ข้อจำกัดเรื่องที่ซื้อเนื่องจากบางหมู่บ้านเพิ่งมีร้านสวัสดิการแห่งรัฐเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เรื่องการใช้งบสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มีอุปสรรคในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มีปัญหาการใช้เงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มีปัญหาในการเบิกเงินจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และไม่มีปัญหาการซื้อสินค้าจากร้านสวัสดิการแห่งรัฐด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ดังข้อความคัดสรร ต่อไปนี้

“ไม่มีค่ะ มาสองร้อยก็ซื้อสองร้อย” ไม่มีปัญหากับนโยบายของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐให้มา กับการปฏิบัติ

“เมื่อก่อนต้องไปซื้อที่บางละมุง มีร้านเปิดในหมู่บ้านเมื่อไม่นานนี้เอง” ไม่มีปัญหาความต้องการของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนคำแนะนำ หรือปัญหาความต้องการเพิ่มเติม ของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีความต้องการให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แก้ปัญหาเรื่องการเพิ่มวงเงินให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และอยากให้โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอยู่ต่อ เนื่องจากเป็น โครงการที่ดีช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้จริง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตั้งข้อความคัดสรร ต่อไปนี้

“ช่วยสักรั้วร้อย เออคิดว่าหำร้อย ได้กะป็น้ำปลา บางทีได้สามร้อยซื้อข้าวก็หมดแล้ว” ถ้าจะให้เพิ่มยอดมาสักรั้วร้อย รัฐบาลก็เพิ่มภาระ เราก็ต้องยอมรับ แต่ถ้าในอนาคตถ้าเพิ่มยอดวงเงินได้ ร้านค้าก็เพิ่มยอด เราก็โอเคแล้ว”

“อยากให้เพิ่มวงเงินสักรั้วร้อย”

“อยากได้อยู่ต่อ อยากให้ต่อเนื่องอยากให้ดำเนินการต่อไป จะได้ช่วยชาวบ้าน”

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรี การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในฐานะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เสียสละพัฒนา การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลยังทำได้ไม่ เต็มที่ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจะต้องทำการสำรวจความต้องการ ปัญหา ให้ความรู้ และหาวิธีสื่อสารให้ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ส่วนใหญ่ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอวิธีใน การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิน ศรีเมือง (2563) ที่ศึกษาเรื่องสภาพการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเขตหนองแขมกรุงเทพฯ การมีส่วนร่วมใน การประเมินผลยังทำได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อสื่อสารให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้ตระหนักและ เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในโครงการประชารัฐ หรือโครงการที่รัฐต้องการความร่วมมือจากภาคประชาชน

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ รวมทั้งอุปสรรคของการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในจังหวัดชลบุรี ทางเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการ แห่งรัฐ ควรให้ความรู้ความเข้าใจสิทธิของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และความตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานของร้าน สวัสดิการแห่งรัฐต่อผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการ ทั้งนำ ผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับงานวิจัยของกานต์เลิศ ก้อนหิน (2556) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ดังนั้นควรสร้าง ความรู้และความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อเข้าถึงปัญหา โดยจัดทำแผนพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโครงการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ในการลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจน ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ควรสร้างความร่วมมือกับ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และ ผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการขายสินค้า การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ และสร้างเครือข่ายโซเชียล ในการสื่อสารให้กว้างขวางและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

1.2 เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ควรจัดกิจกรรมให้กับผู้ประกอบการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับร้านตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ โดยนำไปศึกษาดูงาน และเรียนรู้ระบบการจัดการร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ที่มีประสิทธิภาพในจังหวัดชลบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและทบทวนสิทธิ์คนจนที่แท้จริง ที่ยังไม่เข้าถึงข้อมูลการรับรู้ ในครั้งแรกเพื่อสามารถลดจำนวนประชากรยากจนแฝง เป็นคนจนจริง ในการช่วยเหลือเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจนในสังคมได้ตรงเป้า

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วม และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งในอดีต และปัจจุบัน รวมถึงอนาคตเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นได้อย่างไร

2.3 ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดอื่น ๆ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องสภาพของกระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.กนก พานทอง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้านสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดชลบุรีทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพของกระบวนการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนภายใต้นโยบายร้านสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถนำไปปรับปรุงตอบสนอง ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง รัฐ เอกชน และประชาชน ตามยุทธศาสตร์ชาติ เรื่องนโยบายประชารัฐ ด้านที่ 3 ร้านค้าชุมชน (ร้านสวัสดิการแห่งรัฐ)

เอกสารอ้างอิง

- กานต์เลิศ ก้อนหิน, กิติพงษ์ ลีอนาม และกานต์ เนตรกลาง. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 8(22)
- ชูจิต ชายทวีป. (2561). การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(1), 56-71.
- ธันท์พร โคตรสิงห์. (2560). ประชาธิรัฐ: จากแนวคิดการบริหารสู่การปฏิบัติในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*, 19(1)
- ธนพล สราญจิตร. (2558). ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 12-21.
- สุวิน ศรีเมือง และภูกิจ ยลชญาวงศ์. (2563). การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะชุมชนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 15(1)
- สมพล พุ่มหว่า. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (โชห่วย)*. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 41 และนานาชาติครั้งที่ 5 (หน้า 143-156). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562, จาก http://www.nesdb.go.th/article_attach/article
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. London: Sage Publications.
- Hansen, J., Hellin, J., Rosenstock, T., Fisher, E., Cairns, J., Stirling, C., Campbell, B. (2019). Climate risk management and rural poverty reduction. *Agricultural Systems*, 172, 28-46.
- Mirza, M. U., Richter, A., van Nes, E. H., & Scheffer, M. (2019). Technology driven inequality leads to poverty and resource depletion. *Ecological Economics*, 160, 215-226.
- Mushtaq, R., Bruneau, C. (2019). Microfinance, financial inclusion and ICT: Implications for poverty and inequality. *Technology in Society*, 59(1), 1-19.
- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195
- Patton M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. University of California: Sage Publications.
- Pablos-Mendez, A., Cavanaugh, K., & Ly, C. (2016). The New Era of Health Goals: Universal Health Coverage as a Pathway to the Sustainable Development Goals. *Health Systems & Reform*, 2(1), 15-17.
- Ravallion, M., & Chen, S. (2019). Global poverty measurement when relative income matters. *Journal of Public Economics*, 177, 104046.
- United Nations Thailand. (2015). *The global goals for sustainable development of Thailand*. Retrieved August 4, 2019 from www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/